

Carles Cortés:

*Començar a escriure: la construcció dels primers relats de
Mercè Rodoreda (1932–1938)*

Alacant: Instituto Alicantino de Cultura Juan Gil-Albert / Diputación
Provincial de Alicante, 2002, ISBN 84-7784-875-0, 261 pp.

En aquest llibre, l'adaptació de la seva tesi doctoral, Carles Cortés estudia les cinc primeres novel·les de Mercè Rodoreda, publicades abans de l'exili i, més tard, rebutjades per l'autora, a saber: *Sóc una dona honrada?* (1932), *Del que hom no pot fugir* (1934), *Un dia de la vida d'un home* (1934), *Crim* (1936) i la primera versió d'*Aloma* (1938, Premi Crexells 1937). L'autor entén el seu estudi com una aportació al coneixement global de l'obra de l'escriptora catalana més consolidada del segle XX, tant dintre com fora de Catalunya. I és cert que aquest treball representa un esforç molt important per als estudis rodoresians, perquè es dedica amb seriositat i atenció a les creacions de joventut, pràcticament esborrades a causa de l'actitud negativa de l'escriptora barcelonina envers les seves primeres publicacions. Carles Cortés es planteja, doncs, un tema tan important com difícil: aproximar-se de forma adequada a unes novel·les que la mateixa creadora considerava aviat sense valor ni validesa, seguida en aquest judici per una gran part de la crítica.

L'autor respon a aquest repte amb una estratègia doble. D'una banda, la relativització: segueix el propòsit de descriure aquests textos, durant dècennis d'accés difícil i per això encara poc coneguts pels lectors, dins el "context narratiu d'una època clau en la revitalització del gènere novel·lístic en la literatura catalana—la dècada dels trenta" (p. 13) i en observant "la connexió estilística entre les obres anteriors i les posteriors a la guerra" (p. 17) de Rodoreda. D'altra banda, l'anàlisi immanent: l'autor estableix un nombre de categories (la història, amb l'argument, la trama, els personatges i el cronotop; la relació entre discurs i història respecte a l'ordre dispositiu de la història en el discurs i la representació del discurs dels personatges; la veu narrativa), seguint sobre tot les propostes teòriques de Gérard Genette, que aplica de manera sistemàtica a cadascuna de les novel·les amb el fi de destriar-ne els seus "elements constitutius".

A l'hora de dur a terme aquest plantejament, però, sorgeixen dificultats i problemes. Moltes vegades, la recensora tenia durant la lectura la impres-

sió que la terminologia emprada no servia la comprensió dels textos, sinó que aquesta s'havia transformat en una finalitat en si mateixa. De vegades, l'autor s'hi embolica; posem-ne només un exemple concret: a la pàgina 153, s'equivoca a l'intent d'establir la focalització narrativa d'un fragment de *Crim*, i tampoc hi convenç la descripció de la representació del discurs. Això correspon a una certa inseguretat general quan es tracta de la teoria de la literatura, que es reflecteix p. ex. en la recapitulació, p. 236–237.

L'intent de fer un inventari textual, primer pas importantíssim al tractar textos molt menys coneguts que les obres posteriors de Mercè Rodoreda, domina clarament sobre els altres propòsits del treball, ja esmentats. En aquest sentit, queden moltes qüestions interessants, com per exemple la influència de models anglosaxons, concretament de Virginia Woolf –una autora admirada de Rodoreda, com esmenta Cortés, indicant només, però, algunes coincidències temàtiques amb l'obra de l'autora anglesa (p. 201–202). A través dels textos estudiats es perfila una altre escriptora que l'artista magistral dels anys posteriors, una periodista inclinada a la paròdia i l'humor (Cortés recorda la vinculació amb el grup de Sabadell i la influència del cinema), iconoclasta, emancipada i revoltosa.

Com indica ja el títol del seu llibre, Cortés s'interessa per aquest període en tant que laboratori del que sorgirà més tard la gran escriptora de *La plaça del Diamant* o *Mirall trencat*: “La vàlua literària de les cinc primeres novel·les és escassa –si exceptuem els valors indicats d'*Aloma*–, però sí ho és pel que fa al perfeccionament del coneixement que tenim del conjunt de l'obra de Mercè Rodoreda.” (p. 245) Tot i així, la lectura d'aquesta primera gran aproximació a l'obra rebutjada de Mercè Rodoreda convida a seguir amb les preguntes i els estudis, endinsant-se en la Barcelona dels anys trenta i la seva vida literària.¹ Cortés ho féu per a buscar “els elements discursius que formen les constants narratives de la seua obra i que podem trobar en els textos posteriors, situats en la dècada dels seixanta i setanta, principalment” (p. 13). És obvi, però, que s'hi trobin també elements que qüestionen la imatge actual de l'obra rodorediana, encara molt determinada per la construcció que en feia la mateixa autora.² El present estudi com una

¹ Un article esmentat de Cortés sobre *Crim* va en aquesta direcció, vegeu Joan Ramon Resina, “Detective Formula and Parodic Reflexivity: *Crim*”, en: Kathleen McNerney / Nancy Vosburg (eds.), *The Garden Across the Border. Mercè Rodoreda's Fiction*. Selinsgrove / London, Toronto: Susquehanna University Press / Associated University Presses, 1994, 119–134.

² Vegeu Randolph D. Pope, “*Aloma's* Two Faces and the Character of Her True Nature”, en: Kathleen McNerney / Nancy Vosburg (eds.), *The Garden Across the Border*.

primera aproximació i la publicació anunciada de totes les cinc novel·les per la Fundació Mercè Rodoreda obren, doncs, a la investigació nous rumbos.

Henriette Partzsch (Basel)
